

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **Мельник Оксани Федорівни**
«Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження. Доцільність дослідження обумовлена низкою чинників. По-перше, в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів особливої значущості набувають проблеми підвищення якості підготовки фахівців до професійної діяльності, зокрема у сфері виробництва харчової продукції, що потребує кваліфікованих робітників, здатних застосовувати знання і вміння у сучасних ринкових умовах господарювання, які швидко змінюються. Зазначене вимагає значної модернізації та вдосконалення освітнього процесу, реалізації компетентнісного підходу та особистісно орієнтованої освітньої парадигми, що відображено в таких основних освітянських нормативних документах, як «Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті» (2012-2021), закони України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні» (2003), «Концепція реалізації державної політики у сфері реформування підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста» (2017).

По-друге, прогресивні зміни у функціонуванні вищих професійних закладів освіти зумовлюють подальші наукові розвідки, що сприятимуть підготовці компетентного, конкурентоспроможного на ринку праці працівника, який вільно володіє професією та орієнтується в суміжних галузях діяльності, здатного до ефективної праці за спеціальністю на рівні світових стандартів, готового до постійного самовдосконалення, соціальної та професійної мобільності.

По-третє, автор справедливо вказує, що проблему формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін актуалізує суперечність між необхідністю застосування компетентнісного підходу й недостатньою обізнаністю викладачів з методикою його впровадження в освітній процес під час викладання фундаментальних дисциплін; між потребою у професійному спрямуванні природничих дисциплін та фрагментарною практикою реалізації цього принципу в процесі професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Аналіз наукових педагогічних джерел, проведений Мельник О. Ф., засвідчив, що такий важливий аспект у вищій професійній освіті, як цілеспрямоване формування у професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін не став предметом спеціального дослідження. Варто погодитися з дисертанткою у тому, що поза увагою дослідників залишилося наукове обґрунтування сучасних методів, форм організації навчання,

педагогічних технологій формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін.

Представлене дослідження щодо розв'язання наукових аспектів формування у майбутніх фахівців харчової продукції професійної компетентності в процесі вивчення природничих дисциплін є актуальним і спрямованим на реалізацію стратегічних завдань вищої педагогічної школи.

Дисертація виконана відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка за темою: «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (Державний реєстраційний номер 0110U002274).

У дисертації автор аналізує стан дослідження проблеми в педагогічній теорії та практиці, уточнює сутність базових категорій та понять; обґрунтовує педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін; визначає структуру та розробляє модель цілеспрямованого формування професійної компетентності фахівців харчової продукції; експериментально перевіряє авторське науково-методичне забезпечення цього процесу, окреслює перспективи подальшого наукового пошуку.

Найбільш вагомі наукові результати, які містяться в дисертації

До найбільш вагомих наукових результатів дисертаційного дослідження Мельник О. Ф. слід віднести:

обґрунтовану модель формування професійної компетентності техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін, яка складається з цільового, теоретико-методологічного, змістового, організаційно-процесуального, результативного блоків;

розроблений комплекс спеціально-професійних, загальнопрофесійних, загальнонаукових, інструментальних та соціально-особистісних компетенцій, які є фундаментальною основою професійної компетентності майбутнього спеціаліста з виробництва харчової продукції;

конкретизовані критерії (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-змістовий, функціональний, особистісно-рефлексивний), охарактеризовано рівні сформованості професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і наукова новизна

Аналіз дисертації Мельник Оксани Федорівни свідчить, що автор з належною повнотою схарактеризувала досліджувану проблему, розробила науковий апарат дослідження, сформулювала концептуальні ідеї, які було послідовно реалізовано в дисертації у процесі розв'язання поставлених завдань.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується ґрунтовним оглядом науково-педагогічних праць вітчизняних і зарубіжних дослідників з теми дисертації. Достовірність результатів дослідження забезпечується теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням методів, адекватних меті й завданню дослідження, репрезентативністю вибірки у педагогічному експерименті, кількісним та якісним аналізом емпіричних результатів, застосуванням методів математичної статистики.

У перебігу дослідження здобувачем було розв'язано всі поставлені завдання. Вірогідність результатів дослідження, їх наукова новизна, теоретичне та практичне значення досить переконливо аргументовані й не викликають сумнівів.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів полягають у тому, що *вперше* теоретично обґрунтовано модель формування професійної компетентності техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін, яка складається з цільового, теоретико-методологічного, змістового, організаційно-процесуального, результативного блоків; визначено структурні компоненти досліджуваної компетентності (особистісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивно-оцінний), критерії її сформованості (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-змістовий, функціональний, особистісно-рефлексивний), охарактеризовано рівні (низький, середній, достатній, високий); розроблено авторську інтегративну технологію формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів з виробництва харчової продукції; розроблено комплекс спеціально-професійних, загальнопрофесійних, загальнонаукових, інструментальних та соціально-особистісних компетенцій, які є фундаментальною основою професійної компетентності майбутнього спеціаліста з виробництва харчової продукції; виокремлено за допомогою методу факторного аналізу педагогічні умови навчально-виховного процесу відповідно до розробленої моделі; *удосконалено* форми та методи навчальної діяльності в процесі вивчення природничих дисциплін, уточнено сутність та взаємозв'язок базових понять дослідження; визначено роль і місце природничих дисциплін у процесі професійного становлення спеціалістів з виробництва харчової продукції; *подальшого розвитку набули* теоретичні положення щодо проблеми формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів харчової галузі.

Повнота викладення основних наукових результатів в опублікованих працях

Вивчення дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць Мельник Оксани Федорівни надає можливість зробити висновок, що публікації автора досить повно відображають основний зміст і положення дисертації, наукову новизну виконаного дослідження, рівень апробації наукових результатів. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження відображено у 19

одноосібних публікаціях, серед яких: 8 – у провідних фахових виданнях України; 1 – в іноземному періодичному виданні, 8 – у збірниках наукових праць та матеріалів конференцій; 1 – методичні рекомендації, 1 – навчальний посібник.

Значущість результатів дослідження для науки та практики, рекомендації щодо їх використання

У дослідженні Мельник Оксани Федорівни отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі теорії та методики професійної освіти, що в сукупності розв'язують актуальне наукове завдання щодо важливості природничих дисциплін, за яких формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції буде більш результативним.

Вагомими для розвитку педагогічної науки є отримані Мельник Оксани Федорівни результати в галузі теорії і методики професійної підготовки фахівців-аграрників, зокрема: теоретично *обґрунтовано* модель формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін; *розроблено* технологію впровадження авторської моделі формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів з виробництва харчової продукції та експериментально перевірити її ефективність; *конкретизовано* критерії (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-змістовий, функціональний, особистісно-рефлексивний), показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції; *уточнено* сутність і структуру готовності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін в аспекті виокремлення чотирьох компонентів досліджуваного феномену: особистісного, когнітивного, діяльнісного, рефлексивно-оцінного; *подальшого розвитку набула інтегративна технологія* формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції; реалізація якої здійснювалася на підготовчо-організаційному, процесуально-методичному та результативно-оцінному етапах і полягає в упровадженні факультативного курсу «Харчова хімія», використанні студентами та викладачами природничих та фахових дисциплін навчального посібника «Органічна хімія», методичних рекомендацій «Реалізація компетентнісного підходу у підготовці спеціалістів з виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін», що дозволило підвищити ефективність підготовки майбутніх спеціалістів з виробництва харчової продукції.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані під час викладання природничих дисциплін у процесі підготовки спеціалістів з виробництва харчової продукції з метою підвищення ефективності формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Розроблена авторська інтегративна технологія, яка передбачає впровадження навчального посібника професійного спрямування «Органічна хімія», методичних рекомендацій «Реалізація компетентнісного підходу в

підготовці спеціалістів з виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін» та інших методичних матеріалів, буде корисною для викладачів вищих навчальних закладів, що готують спеціалістів для галузі харчового виробництва.

Теоретичні положення, висновки та рекомендації можуть використовуватися при підготовці фахівців у вищих навчальних закладах, викладачами і методистами закладів післядипломної освіти. Відповідні дослідження варто розвинути науковим і науково-педагогічним працівникам торгівельно-економічних навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців харчової галузі.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (286 найменування із них 17 іноземними мовами), 43 додатків. Загальний обсяг дисертації – 372 сторінки (основна частина – 213 сторінок). Робота містить 21 таблицю, 21 рисунок.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи, представлено відомості про організацію і проведення дослідження та апробацію його результатів.

У першому розділі висвітлено результати аналізу термінологічної системи дослідження; обґрунтовано значення фундаментальних природничих дисциплін у процесі професійного становлення майбутніх спеціалістів з виробництва харчової продукції; проаналізовано сучасні методологічні підходи до формування професійної компетентності фахівців. Другий розділ присвячено обґрунтуванню моделі формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів; проаналізовано та визначено структуру професійної компетентності спеціалістів цього фаху, критерії, показники та рівні її сформованості; виокремлено педагогічні умови формування досліджуваної компетентності. Третій розділ презентує авторську методику забезпечення програми організації педагогічного експерименту, зміст технології формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції, проаналізовано та узагальнено результати експерименту.

Дисертаційна робота Мельник Оксани Федорівни за своїм змістом та формою є завершеним дисертаційним дослідженням.

Дискусійні положення, побажання та зауваження щодо змісту дисертації.

1. Другим завданням автор запланував виокремлення педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів. Проте, на нашу думку, доречно було б більш ґрунтовно умови-фактори висвітлити в науковій новизні.

2. На стор. 9 автореферату розміщено модель формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін (рис. 1). На нашу думку, варто педагогічні умови виписати за звичним способом читання тексту

(зліва направо); до того ж доцільно більш чітко окреслити взаємозв'язок між інтегративним курсом та природничими дисциплінами.

3. У дослідженні автор визначає структуру професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції як єдність чотирьох компонентів: особистісного, когнітивного, діяльнісного і рефлексивно-оцінного. Відповідно, виокремлено чотири критерії: мотиваційно-ціннісний, інформаційно-змістовий, функціональний, особистісно-рефлексивний. На нашу думку, варто було б надати більш точну відповідність між назвами компонентів та критеріями.

Однак вказані зауваження та пропозиції не мають вирішального значення і не знижують високої теоретичної і практичної значущості проведеного дисертаційного дослідження.

Висновок

Виявлені недоліки не впливають на загальний рівень проведеного дослідження. Дисертація Мельник О. Ф. «Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін» є самостійним, новаторським дослідженням, відповідає пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами та доповненнями, а її автор Мельник Оксана Федорівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
викладач вищої категорії Ладижинського
коледжу Вінницького національного
аграрного університету

І.П. Стаднійчук

Заступник директора з
навчальної роботи Ладижинського
коледжу Вінницького національного
аграрного університету

І.М. Капелюшна